

Introducere

Evoluția sistemului internațional după 1914 exprimă toate evenimentele ce au avut loc în timpul Primului Război Mondial până în zilele noastre. Secolul XX reprezintă cel mai dureros timp trăit de umanitate.

Tema referatului este aceea de informare a acțiunilor ce s-au petrecut în sec. XX : cine au fost vinovați de conflictele care păreau neterminabile, ce actori au jucat în sistemul internațional, conferințe și tratate de pace care au schimbat ordinea mondială, cele două războaie mondiale unde *distrugerile materiale și pierderiile de vieți omenești au lăsat întreaga Europă în ruina*¹, și în final rolul Uniunii Europene ca motor al păcii în Europa.

I . Evoluția sistemului internațional după 1914

“ Fiecare își face istoria sa nu pe ruine,
ci pe achizițiile generației precedente...”
Charles Samaran

Impactul primului război își pune amprenta asupra politicii internaționale lăsând urme în viața umană, arhitecturală și în cele din urma noua ordine mondială. Privind din prisma relațiilor între state pot argumenta că se află într-o stare deplorabilă, mai mult unele dintre ele vor să-și i-a revanșa în materie de război.

În continuarea referatului voi prezenta o scurtă prezentare a evenimentelor ce au avut loc după 1914, urmând ca apoi să descriu conferințele și tratatele ce au schimbat ordinea mondială.

O scurtă prezentare a evenimentelor după 1914 o putem reduce la câteva evenimente de mare importanță, și anume : primul și al doilea război mondial, conferințele și tratatele de pace, crize economice, Războiul Rece și în final motorul păcii în Europa : Uniunea Europeană.

Pentru a soluționa o parte din problemele pe care le-a prezentat Europa, SUA oferă ajutor Europei, exemplu : în primul război mondial instituie un *nou principiu al relațiilor internaționale- principiul securității colective*², Planul Marshall (George Marshall) care reprezintă un ajutor financiar Europei (URSS refuză categoric) pentru a stopa *foamea, sărăcia, disperarea, haosul*³ care se extindea în rândul cetățeniilor, înlocuirea balanței de putere cu un sistem instituțional și în final *procesul de decolonizare*⁴ (nașterea statelor Lumii a Treia : Africa, Asia Centrala, America Latină).

În concluzie pot argumenta că secolul XX reprezintă cel mai de temut secol în care balanța de putere se schimbă în funcție interese, strategie și capacitate militară și în final poziție geografică.

¹ Andrei Miroiu, Radu-Sebastian Ungureanu, *Manual de relații internaționale*, Editura Polirom, Iași, 2006;

² Ibidem, pag. 31;

³ Pascal Fontaine, *Construcția europeană după al II-lea Război Mondial*, Institutul European, 1998, Iași, pag. 5;

⁴ Andrei Miroiu, Radu-Sebastian Ungureanu, *Manual de relații internaționale*, Editura Polirom, Iași, 2006, pag. 32;

a). Conferințe și tratate

În timpul războaielor și după, țările aflate în conflict se hotărăsc să organizeze anumite conferințe care au rolul de a aduce pace, a schimba anumite poziții ale unor țări (eliberarea de teritorii dobândite cu forța, în funcție de pierderile suferite), îndeplinirea unor sarcini, obligații.

Tratatele sunt înțelegeri internaționale între doua sau mai multe state, care se referă la ordin juridic. De subliniat este faptul că negocierea este prima fază prin care trece un tratat internațional înainte de a fi ratificat.

Pentru o mai bună orientare în acest subiect, în continuare voi descrie organizări realizate de mariile puteri pentru a hotărâ soarta Europei : Pacea de la Brest-Litovsk, Conferința de la Paris și Pactul de la Varșovia.

Pacea de la Brest-Litovsk

A fost semnată la 3 martie 1918 între Puterile Centrale (Austro-Ungaria, Germania, Bulgaria, Turcia) și Rusia.

Acest tratat cuprinde *13 articole și anexe cu acorduri suplimentare, privitoare la : tarife vamale, taxe pe mărfuri, schimb de prizonieri, repararea daunelor*⁵.

Acest tratat mai cuprindea anumite obligații din partea Rusiei, fiind obligată să renunțe la un teritoriu de 780 de mii de km² și aproximativ vreo 56 de milioane de locuitori. Pe lângă aceste «despăgubiri» se mai adaugă *dezarmarea navelor de luptă, încetarea războiului și demobilizarea completă a armatei ruse*⁶, *abandonarea Ucrainei și renunțarea la orice pretenție asupra Poloniei, Finlandei și țărilor baltice*⁷, iar în final în data de 11 noiembrie 1918 bolșevicii denunță tratatul.

Conferința de Pace de la Paris (1919)

A început la 12 ianuarie 1919 și a ținut până în 28 iunie 1919 *în prezența Statelor Unite și absența Rusiei*⁸ având drept obiectiv dezbateră nouii configurații politico-teritoriale și rezolvarea complicatelor probleme economico-financiare rezultate din Primul Război Mondial. Conferința a dus, în final, la semnarea tratatelor de pace. Statele Unite își spun cuvântul prin vocea lui W. Wilson și cele "14 puncte", primele 5 puncte având un caracter general, urmând ca următoarele să aiba un caracter teritorial. Se propunea : evacuarea Belgiei, restituirea Alasciei și Lorenei, libertatea de navigație, dreptul statelor neutre, reducerea armamentelor.

Pactul de la Varșovia

⁵ Bichicean, Gheorghe, *Istoria relațiilor internaționale în secolul al XX-lea (până la începutul secolului al XXI-lea)*, Universitatea Petru Maior, Tg. Mureș, 2009, pag. 38;

⁶ Ibidem, pag. 38;

⁷ Vaïsse, Maurice, *Dicționar de Relații Internaționale secolul XX*, Polirom, Collegium, Iasi, 2008, pag. 55;

⁸ Bichicean, Gheorghe, *Istoria relațiilor internaționale în secolul al XX-lea (până la începutul secolului al XXI-lea)*, Universitatea Petru Maior, Tg. Mureș, 2009, pag. 42;

Tratat de „prietenie, cooperare și asistență reciprocă” semnat în data de 14 mai 1955, fiind o copie fidelă a NATO reusește să reunească sub armata sovietică toate forțele din Europa de Est, cu excepția Iugoslaviei. Deasemenea pactul este un mijloc de a justifica prezența trupelor sovietice în Ungaria și România.

Pactul de la Varșovia îl putem cataloga ca fiind o alinață-militară propriu-zisă, iar scopul principal al pactului este menținerea ordinii în cadrul său și păstrarea hegemoniei politice și militare a URSS-ului asupra Europei de Est.

Sfârșitul pactului este accentuat de căderea URSS-ului iar în martie 1991 se atrofiază iar dominația sovietică își pierde valoarea.

b). Balanța de putere

Balanța de putere este factorul care ne ajută să analizăm cine este în avantaj și cine este în dezavantaj, urmând ca apoi să fie echilibrată.

Balanța de putere reprezintă unul dintre conceptele fundamentale ale relațiilor internaționale, în sensul în care aceasta are rolul de a conduce și reglementa relațiile dintre entitățile statelor ce au ca principală caracteristică suveranitatea.

Acest principiu a fost folosit de foarte mulți teoreticieni în relații internaționale pentru a evidenția ce rol ocupă o țară în sistemul internațional. Anumiți autori disting balanța în felul următor : Martin Wight spune că balanța de putere înseamnă o distribuție egală a puterii, *o tendință inerentă a politicii internaționale de a produce o distribuție egală a puterii*⁹, iar Kenneth Waltz spune ca teoria se bazează pe presupuziția că statele sunt actori unitari aflați într-un mediu de tip auto-ajutorare și care își doresc să supraviețuiască (la nivel minim), dar pot urmări și alte scopuri, mergând până la dominația mondială. *În viziunea waltziană constrângerile structurale vor determina statele să recurgă la acțiuni de balansare, iar la nivelul sistemului se vor forma balanțe de putere*¹⁰.

c). Personalități celebre : Hitler și Stalin

Al doilea Război Mondial....conflict armat la mijlocul secolului XX, fiind considerat cel mai mare și ucigător război din istoria omenirii.

Perioada războiului este cuprinsă între 1 septembrie 1939 – 2 septembrie 1945 odată cu capitularea Japoniei care a avut parte de cea mai mare lovitură primită din partea unui stat și care și-a pus amprenta în societatea japoneză : cele două bombe atomice.

Participanți la război au fost : URSS, SUA, Italia, Germania, Franța, Imperiul Japonez, Regatul Unit, Polonia și Republica China care au dus la o nouă ordine mondială.

Adolf Hitler este principalul vinovat din privința mea care a cauzat cel de-al Doilea Război Mondial, dorind o expansiune a teritoriului german. Înainte de a ajunge la putere datorită unui „accident” provocat de el împotriva statului ajunge la închisoare unde își scrie primul volum din valoroasa sa operă : Mein Kampf (Lupta mea).

Dupa ieșirea din închisoare își reface partidul urmând ca în 1933 mareșalul Hindenburg să-l numească cancelar al Germaniei. Una dintre mariile schimbări pe care le face Hitler în cadrul politicii germane este revizuirea Tratatului de la Versailles. Pe lângă

⁹ Evans, Graham și Newnham, Jeffrey, *Dicționar de relații internaționale*, Ed. Universal Dalsi, 2001, p. 51-54;

¹⁰ Waltz, N. Kenneth, *Teoria politicii internaționale*, Ed. Polirom, Collegium, Iași, 2006;

aceste acțiuni cu timpul se va naște o perioadă a durerii, a crimei umane în care victimele principale sunt evreii, țiganii, homosexualii ș.a. Atrocitățile celui de-al doilea război mondial lasă urme în tot ceea ce înseamnă om, teritoriu și clădire. ajungându-se după încheierea războiului la foamete și saracie în Europa. Bineînțeles că odată războiul început Aliații își fac apariția pe scena internațională și declară război Axei(Germania, Imperiul Japonez, Italia)

Stalin cel de-al doilea personaj malefic în cadrul celui de-al doilea război mondial. Pe scena politică își face apariția în anul 1912, în cadrul Comitetului Central al Partidului Bolșevic condus de Lenin. Înainte de moartea acestuia el capătă funcția de secretar general al Comitetului Central al PCUS.

Dupa eliminarea dușmanilor : Zinoviev, Kamenev și Troțki, Stalin își dobândește puterea absolută. Acesta se dovedește a fi o persoană bolnavă care își conduce inclusiv propriul fiu la moarte (nu dorește eliberarea prizonierilor germani iar aceștia îl executa) dar și soția, cât despre fiica lui, aceasta reușește după moartea lui să plece în SUA.

Pierderiile au fost semnificative în rândul oamenilor, peste 50 milioane de morți, cea mai mare parte înregistrându-se în rândul civililor (36 mil.).

Daca privim din prisma psihologică îi putem incadra atât pe Hitler cât și pe Stalin ca făcând parte din categoria personalităților dificile suferind de paranoia, care reprezintă una din cele mai grave tulburări de comportament.

Bibliografie :

Andrei Miroiu, Radu-Sebastian Ungureanu, *Manual de relații internationale*, Editura Polirom, Iași, 2006

Pascal Fontaine, *Construcția europeană după al II lea Război Mondial*, Institutul European, 1998, Iasi

Bichicean, Gheorghe, *Istoria relațiilor internaționale în secolul al XX lea (până la începutul secolului al XXI lea)*, Universitatea Petru Maior, Tg, Mureș, 2009

Vaïsse, Maurice, *Dicționar de Relații Internaționale secolul XX*, Polirom, Collegium, Iasi, 2008

Evans, Graham și Newnham, Jeffrey, *Dicționar de relații internaționale*, Ed. Universal Dalsi, 2001

Waltz, N. Kenneth, *Teoria politicii internaționale*, Ed. Polirom, Collegium, Iași, 2006

Calvocoressi, Peter, *Europa de la Bismarck la Gorbaciov*, Editura Polirom Iași, 2003